

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 10. in 25. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gold. 50 kraje. — polletno 1 gold. 30 kraje.

List 3.

V Celovcu 10. februarja 1872.

Leto IV.

El Nino, tolovajski načelnik.

(Iz češčine poslovenil Andrejčekov Jože.)

Pred kakimi desetimi leti se je bil španski „Kovač“ po imenu José Maria odpovedal svojemu rokodelstvu (tolovajstvu) in pogodivši se z vlado se je naselil v Kadix-u, kot samostojen mož. Pripovedovali so o njem mnogo pravljič in bil sem zelo radoveden je zvedeti.

Nekega dne dobim od svojega prijatelja Torribia Quesede veselo sporočilo, da je povabil dosluženega lupenika k obedu ter me opomni, naj bi porabil to priložnost; malo časa potem sem sedel mirno pri svojem prijatelji in meni nasproti José Maria.

Bil je mož, kakoršnega sem si že prej mislil. Večer se nam je kaj naglo približal; kajti zanimive in vsele pripovedke glasovitega gosta so nas popolnoma očarale. Končavši govor je izpil še sklenico „val de jenas“ nam na zdravje ter odšel.

Ko sem bil s svojim prijateljem sam, nagovarjal je me, naj ostanem pri njem — imel sem dve mili do doma.

Obed je bil, kakor pravijo, izversten in vsega dovolj, veliko število praznih skledic je stalo na mizi. Nisem bil ravno pijan, popolnoma trezen pa tudi ne. Vkljub prijateljevemu ugovoru sem sklenil ohladiti se nekoliko z ježo, ter izvoliti si raji hladni večerni zrak, nego družinske veselice.

Noč je bila temna; zrak soparen; debele deževne kaplje so naletovale in zdaj pa zdaj je bilo slišati iz daljave votlo germenje. Herpaje je stopal moj konj počasno po samotni cesti. Skerbno so se ozirale moje oči večkrat po temoti, in menil sem videti druhal nočnih vitezov, zaradi katerih so bile takrat ceste po Andaluziji zoló nevarne.

Med tem se je nevihta približala. Bil sem premočen do kože, komaj sem krotil dirajočega konja.

Takrat sem se zelo kesal, da nisem sprejel ponudbe gostoljubnega prijatelja! Zdajci sem se spomnil, da sem videl tukaj nekje stare podertine, ki bi me mogle nekaj časa varovati nevihte in dežja. In po dolgem dirjanji sem in tje se mi je res posrečilo najti zaželjeno pribežališče. Bil je tako imenovani sovini stolp; edini stolp starega gradu.

Zlezem tedaj s konja, katerega sem djal v nekavo kolarno; potem pa se odpravim v veliko dvorano, ki je obsegla ves spodnji del stolpa. H kratu pa se zelo prestrašim in groze ostermim.

Majhen plamen sred dvorane je obseval mokro ka-

menje, podertine in zadej zvite stopnice, ki so držale v stolp.

Kdo je tukaj gospodar? Kje biva? Morda je tu celó kaka roparska jama? Pregledam vse zunaj krog stolpa, pa zapazil nisem najmanjše sledi, da bi stanovali tukaj ljudje. Zastonj sem vlekel na ušesa — slišati je bilo le veršenje nevihte in vetra. Prepričan, da sem sam, in da se mi toraj ni ničesa bati, vernem se zopet v dvorano, da bi me pa kdo ne zasačil, pripravim si svoje samokrese ter zlezem po zvitihi stopnicah v sobo nad dvorano, če zasluži takovi prostor sploh imé sobe. Soba je bila prazna. Vležem se ne daleč kraj stopnic, da bi bil pripravljen pri vsakoršnem nevarnem napadu; zavijem se v svoj plašč ter zaspim. Začelo se mi je ravno nekaj prav prijetnega sanjati — kar me zbudi iz sladkega spanja ropot mnogih korakov, da sem se urno zdramil.

Druhal možakov je bila v spodnji sobi, ktere sem lahko vse dobro razložil iz svojega tamnega kota. Pri berlečej luči sem zapazil krog ognja kakih dvanajst korenjakov. Vsi so imeli krasno narodno obleko andaluško, divji ogenj in derzna serčnost jim je švigala iz rujavih obrazov.

Videti je bilo, da so zamaknjeni v važne pomenke — zdaj pa zdaj so upirali svoje pohlepne oči na zaboje, ki so jih bili prinesli s seboj.

Perva beseda, ki sem je čul, bila mi je zadosti prepričati se, da so res tolovaji. Brez dvombe so bili izmed druhal silovitega El Nina, groze andaluške, ki je bil hraber naslednik svojega prijatelja José Marie. Vsi so bili oboroženi od nog do glave.

Po njihovem splošnem obnašanji in večkratnem seganji po bodalih je bilo lahko razvideti, da se je pričel med njimi prepir zaradi delitve ropa. Razpertje je bilo vedno večje in večje, in že sem pričakoval občnega boja. Bili so že skočili skupaj, bodala so se zablistala v njihovih rokah, kar se prikaže nakrat načelnik med njimi.

El Nino je imel kacic štirideset let, bil je velik in čokast. Njegova mišičnata roka je pričala o nenavadni moči, obraza je bil ostrega, oči divjih in strahovitih — ironičen smeh se je zibal na njegovih šobastih ustnicah, ki so bile obrobene z rujavimi berkami.

„Kaj!“ zarenčal je, „še prepir in besedovanje! Carai! Ali vám ni všeč, da sedite skupaj, ko pošteni roparji, ali se morate neprenehoma ruvati, kot otroci? Tiho!“ zarohnel je divje. „Vi ste mi res lepa druhal. Kakor leni mnih globuzdate tukaj, kot bi bili sami na svetu. Kje je človek čegar konja sem našel v kolarni.“

Mraz me je stresel. S strahom sem pomislil na svoje okoliščine brez pomoči. Sedel sem tukaj, kakor vjet v pasti, nikjer nisem imel prostega izhoda, nikjer nobenega pribežališča. Ko sem se zopet zavedel, sklenil sem, da hočem prodati svoje življenje kolikor mogoče drago — poznavši jako dobro neusmiljenost teh lupežnikov nisem se nadjal milosti.

Lupežniki so zgrabili pri načelnikovem vprašanji vsak svojo puško. — „Ne vém, kje bi bil oni človek,“ rekel je eden izmed njih. „Ko smo sèm prišli, ni bilo tukaj nikogar.“

„Mogoče,“ momljal je načelnik. „Dva izmed vas naj pogledata krog stolpa. Morda se je kje zunaj skril?“

Kmalu se verneta poslana dva hlapca s poročilom, da nista zunaj nikogar našla.

Oddahnil sem se globoko, ko načelnik ni nič odgovoril, ampak tiho se sprehajal po dvorani.

„Ali ste pogledali na stolp?“

„Ne,“ djali so lupežniki, „kdo pa bi se upal v takovo past!“

„I kdo vé?“ zarenčal je načelnik odkimaje z glavo. „Lehko se je ondi kdo skril, ko ste nenadoma prišli; na vsaki način se moramo prepričati.“

Sedaj se oberne proti zvitim stopnicam.

Zbežal sam urno in potihoma za nadstropje više, in kmalu sem slišal, kako lupežniki vse preiskujejo v prvem nadstropju. „Tukaj ni nikogar“ pravi načelnik, „pojdite še za nastropje više.“

Stolp je imel samo dve nadstropji in zgorej okrožje, kamor sem nagloma ubežal. Menil sem se popolnoma zgubljenega — ni mi bilo upati pomoči. Kakor preplašena zver sem begal po okrožji semtertje. Pod menoj je zijal prepad najmanj sto sežnjev globok. Zobje so mi strahu in skerbi dergetali, debele potne kaplje so mi tekle po čelu, po vseh udih me je mraz tresel. Čul sem lupežnike, kako preiskujejo spodej vsak kotiček.

Že so jo primahali gori po zadnjih stopnicah. Štel sem trenutke, ki so mi še dani živeti, in slednjič se me poloti misel, da se jim ne dam nikakor vjeti.

Sklenil sem raji čez okrožje v prepad skočiti. Mehanično sem se nagnil nad brezno, kakor bi hotel zmeriti grozni skok, tu zagledam kaka dva čevlja pod seboj moleti iz zida železni drog, ki je bil, kakor se mi je zdelo, terdno vdolan v velik kamen. Šinila mi je misel v glavo — še mi je mogoče rešiti se. Ni bilo časa le za trenutek obotavljati se. Ne ogledovaje dalje železnega droga, zlezem čez okrožje ter se terdno obesim na železo nad prepadom, poskuša je z nogama na majhni šterlini nekega kamna nekoliko si opomoči.

Komaj sem se umaknil na svoje novo mesto, prihruli so že tudi lupežniki na okrožje.

„Tu ni nikogar,“ djali so eden.

„Vidim,“ odverne načelnik, in v njegovem glasu je bila znati jeza, zato ker se je goljufal, „druzega nam ne ostane, nego zopet doli zlesti.“

Sedaj sem se globoko oddahnil. Bil sem rešen. Sedaj še-le sem čutil bolečine v svojih rokah; ali je bila le fantazija, ali resnica, ne vém, zdelo pa se mi je vendar, kakor bi se železo počasi nagibalo in odje-njevalo. Prestrašen hočem se ravno zopet pognati na okrožje, — tu zagledam strahoma nad seboj načelnika, ki se mi je s peklenskim veseljem mirno nasproti režal.

„Aha,“ djali so, „tukaj tedaj visiš!“

„Hudič!“ vskliknil sem osupnjen.

Ne odgovorivši mi več stegne se El Nino čez okrožje, da bi me zagrabil.

Z veliko težavo sem segel z eno roko po samokresu, kterega sem bil vtaknil v prušnik.

„Ohó, camarado mio!“ oglasil se je režé.

Ravno sem hotel sprožiti, kar se železo ukrivi. Samokres pade v prepad. Brezupen poprinen se obrobja in ko bi trenil poženem se na okrožje, hitreje, nego bi se bil načelnik nadjal.

Sedaj je morala strašna borba na življenje in smert razločiti med nama.

Molčé se spopadeva. On je imel terdno zaupanje v samega sebe, na njegovi strani je bil večí vspeh. On je bil močnejši, jaz pa urnejši in gibčnejši. Od malih nog sem bil eden najboljših borilcev, in tudi v obupu me ni zapustila zavednost. Nevihta je oglušila najino dihanje — čutila sva drug drugega vročo sapo, ko sva se nad prepadom borila. Blisek je včasih obsvetil za trenutek mojega nasprotnika. Da bi porabil to prednost, zbral sem vse svoje moči ter ga vlekel k obrobji. Prestrašen se mi upiraje spodersnil je nad mokrim kamenom — in v tem trenutku je ležal razbit na tleh pod stolpom.

Solnce me je drugo jutro zbudilo in tičje petje pripravilo me je popolnoma k zavesti mojega stanja. In spomnil sem se vsega, kar se je prigodilo. Ko se spravim na noge, jamem gledati po krajini. Ne človeka ni bilo videti. Počasi lezem po stopnjah doli, poslušaje pri vsakej stopinji, če ni nikogar spodej.

O lupežnikih ni bilo ne sledú ne. Moj konj je stal še ondi, kakor sem ga bil včeraj privezal. Vsedem se na-nj ter odjezdim iz neblazega kraja še vedno trepetaje in dergetaje mraza.

Pozneje sem zvedel, da so lupežniki, najberž prestrašeni po nagli zgubi svojega voditelja, nakrat Andaluzijo zapustili.

El Ninota so našli še pozneje nekteri krajani v hosti pri stolpu; bil je razbita od ropnih ptic raztergana merhovina.

Venec domačih rož.

(Zložil * * *)

Na poti.

6.

Moj prijatelj! lepo hvalo
Za prijazno mi družbó;
Škoda, ker že tako kmalo
Nama poti navkriž gredó.

7.

Srečna, lepa ti dolina,
Blagi tvoji so ljudjé;
Tujca sprejmejo ko sina,
K mizi svoji mu velé.

Ná-te bo spomin me vodil,
Ko bom potoval drugod;
O dolina, koder hodil,
Hvalil tebe bom, povsod.

8.

Roža, roža mlada ti,
Cvet pa že odpada ti.

V tihem grobu spala boš,
Zabljena ostala boš.

Denes, denes še cvetěš,
Jutri, jutri že umrěš.

Žalost v persih tvoj obraz
Gledam sam popotnik jaz.

Vidim zdaj te hirati,
Vidim te umirati.

Solza sili mi v oko
In pri serci je tesno. —

9.

Bog vam verni! dragi moj,
Za postrežbo, prenočišče;
Ti popotni lés z menoj
Grés pa dalje čez dvorišče.

Glej, kakó že solnčni žar
Po verhovih sije jasno,
Že se giblje vsaka stvar, —
Oh, kakó je jutro krasno!

Tam od daleč vidim vas,
V petji čujem pa besedo,
Ki je moj domači glas,
Vriskajoč pastir gré s čedo.

Potniške drobtine.

(Spisuje L. Ferčnik.)

(Dalje.)

Breže so bile že v starodavnih časih terg in središče za terževanje s železom, kajti rudniki obdajajo okoličico od vseh strani na izhodu, jugu, zahodu in severu in pred nosom stojé fužine in plavž v Olši. Olša ali Jelša je prav slovensko ime; kako je prišlo v te zdaj terdo nemške kraje? Olša se imenuje tudi rečica, ob kateri stojé fužine, gotovo od jelš, ki rastejo ob njenih bregovih. Rudniki so pa v Kozjem Verhu, v gorah pod Svečami in v Selčah na jugoizhodni strani.

Prijazna lega, rajska okolica breška je mojega tovarša iz Monakovega tako zanimala, da je po večkrat izkliclal, to so krasni, to so lepi kraji! Koroško se sme ponášati s svojo lepoto! Da res, v primeri z dolgočasno planjavo okoli Monakovega so koroške planine in doline zares rajске, a raj vendar še niso, — to mi vsak rad verjame.

Ko se nazaj gredé peljem čez breško polje, so na neki ogromni njivi obdelovali posečeno deteljo; bilo je po verstah nasajenih več sto stergač ali ostervi. Nek gospod iz Štajerskega, ki se je peljal v istem kupeju, me vpraša: jeli cela njiva spada enemu pesestniku? Tako posestvo bi mu dopadlo. Kmalu pa, ko ugleda razvaline starih gradov v breški okolici, jame govoriti od hude tlake, desetine robstva in drugih strahov iz srednjega veka, pristavlja: kako smo srečni, da nimamo več teh srednjevekovih naprav? Bili so takrat za kmete hudi časi! Jaz mu pa odgovorim: Tudi jaz si ne želim onih časov, naprav in pravic, — a vendar morebiti podložni niso bili tako žuljeni in tlačeni, kakor se nam dozdeva. Po odpravi unih bremen so se danes ljudstvu naložila druga, tudi ne lahka in sladka. Vsak vek ima svoje težave, naj bi nikdar ne pozabili, da smo v dolini solz. Nekteri zgodovinarji so nam ohranili le spomin na slabe strani tedajšnjih naprav, in mi mislimo, da je bilo vse in povsod tako slabo. Ako bo kdo v poznejših letih bral današnje časnike, bo si lahko iz njih sodil, da so bili v našem veku sami sleparji in samomorilci, ker so časniki sleherni dan napolnjeni s takšnimi poročili. —

Hlapon je zaberlignil in že piha z nami proti štajerski meji. Predenj se železničina čerta spné v gorovje, zavije se v širokem ovinku proti Motniški dolini. Ne daleč od železnice se vidijo fužine, plavž in hiše farne vasi Št. Salvator, zadej pa planine, ktere mejé

deloma Štajersko in Koroško, delor na Motniško in Kersko dolino. Motniška dolina slovi zav oljo njenih dobrih platin in lepih živinskih plemen. Pitani volí, par po 12 centov, so le junčki, po navadi jih pripitajo do 18 centov in čez. Jenice že tehtajo po 3—4 centov, molzne krave pa po 5—7 centov. Živinoreja tej dolini največ donáša; prehojena je pa tudi vsako leto od živinokupcev iz zgornje Avstrije, Saleburga in Bavarskega, ki tudi pri tej kupčiji prav dobro izhajajo.

Prehodil sem jo tudi jaz pred 9 leti, a ne po živinokupčiji, ampak obiskal sem prijatelja, ktereга je nekaj lastna volja, nekaj nemila oso da vergla v neko panogo Motniške doline, tje, kjer se strinjate dve grapi v eno ozko dolino. Premeril sem bil Kravnico, t. j. prišel sem iz Št. Lamberta čez sedlo Kravniške planine v Motniško dolino. Tú sem videl, kako visoko v gore nemški kmetje nastavljajo svoje kočé; le nekoliko korakov pod sedlom v hudi stermini sem videl leseno obljudeno hišico. Kdor zajde v Motniško dolino, naj ne pozabi ogledati starogotiske cerkve k sv. Bolfgangu zunaj terga Gradca. Tú je videti gotiški slog tako čist in nepokvarjen, da takega ima le malo cerkvic, ker so druge gotiske stavbe več ali manj po nevestnih rokah popačene. Z radostnim sercem sem ogledoval cerkev stojéčo na samotnem hribu, nekđaj tudi od romarjev pogosto obiskovana.

Naj tú omenim še dogodka, ki se mi je takrat pripetil. Dasiravno nima v sebi nobene važnosti, vendar mi je ostal v živem spominu. Bili smo štirji, ki smo šli k svetemu Bolfgangu; utrujeni od pota poiščemo v Gradcu pošteno kerčmo in se vsedemo k mizi, se ve, da ne prazni. Oštir prinese bokal vina in potrebnih steklenic, ktere si natočimo in sedimo v prijaznem pomenkovanji. Na enkrat začujem rahli pok, pogledam pred se in vidim, da se je moja sklenica čez sredo razkrojila in kapljica po mizi razlila. Vsi štiri stermé eden drugega pogledamo, a noben ni rekel, to je urok, kajti bil je v družbi eden z zaraščenimi obervi, od kterih pripoveda pravljica, da pogled od takega človeka urok napravlja. — Pa naj bo, kar hoče. Skorej sem že predaleč zagazil v Motniško dolino; zatorej le hitro spet nazaj k železnici.

V solnčni legi med gostim sadnim drevjem vidiš grad in pristavo Mayerhofen, zdaj v lasti Knapičeve rodovine; prav blizo železnice v znožji precej stermega gorovja pa stoji farna cerkev sv. Štefana, ktera je svoj priimek dobila od bližnjega gradú Dürnstein. Ta gradič stoji na meji med Štajersko in Koroško že ves v razvalinah. Že kajsi 100 let gleda iz svoje skalne višine doli na cesto in na potnike, ki se tú prevažajo, ali peš svojo pot hodijo. Videl jih je že nektare tisuče, mirnih in nemirnih, bogatih in revnih. Leta 1813 so to terdnjavo iz starodavnih časov spet nekoliko popravili in obožili ali bolj prav našemili so jo s topovi zoper Francoze; a Francozov takrat ni bilo blizo.

Zdaj smo tudi z vlakom že na štajerski zemlji; tam-le na cesti se vidi mejni steber, meja pa se oberne od ceste proti izhodu in dve versti visokih dreves zasajenih ob poti jo zaznamujete.

V ozki dolini se zdaj vije železnica ob rebrih skalnatega gorovja; do višine pri Neumarktu in na Šauerfeld ima še dober kos se spenjati. Po dolinici šumlja potok Olza, ki izvira na Štajerskem in se je raji obernil proti jugu na Koroško, kot proti severu k Muri. V soteski ob veliki cesti se vidi poslopje in na njem ti pove napis z debelimi pismenkami, da jih polčtetert ure daleč z dobrimi očmi lahko bereš: „Mineralne kopeli v puščavi“ — se ve da le po nemški. Kemikarji so

vodo razkrojili in njene dele določili, a jaz ti jih ne vem povedati — in tudi tega ne, za katere bolezni bi se dale te kopeli priporočati. Le toliko vem, da so priljubljene priletnim ženskam, katerim kopele niso več toliko za zabavo in razkošje, kot za uverženje zdravja in za pomoč v boleznih. Spominjajo me te kopele močno na tirolske kopeli, ktere so tudi večidel v stranskih, samotnih dolinicah, a vendar močno obiskovane. Blizu kopel je mala postajica, potem pa zajde železničina čerta v pravo puščavo med divje skalovje; še le blizu Neumarkta spet pride na prijazno polje.

Zdaj, ko se vozimo po dolgočasni soteski, ogledjmo si družbo, ktera si je z dobrimi novci pridobila pravico, voziti se z nami v istem vagonu. Tú je bila ena od Evinih hčer, ktere ni bilo toliko videti, kot slišati. Od Št. Vida sèm in čez Grobniško in Breško polje je že brusila jezik in klopotala, prav kot tisti klopoteči, ki si jih napravljajo kmetje na starih kosah v strašilo vrabcem in drugim sitnežem. Zraven nje je sedel tih gospod, ki je časih s kislim obrazom poterjeval neslane pravljice mlade pripovednice. Če bi se bil še dalej peljal v družbi one spretne govornice, bi moral s časom slišati celo kroniko Muravskega mestička, njenega bivališča. Svojega družnika je klicala za očeta, a kmalu sem iz konteksta staknil, da ta gospod ni njen oče, ampak oče svojih otrok, katerim je ona pred nekterimi mesci postala mačeha. Zdaj ni mi treba hoditi na terg v Murav popraševati, koliko veljajo jajca, maslo sirovo in kuhano, mesovje; vse to in še mnogo več sem zvedel v vagonu po tej mladi gospodinji. Zvedel sem tudi, da žene v Muravu ne perejo ob petkih, ker potem rada strela trešči v take hiše. — Na postaji v Šauerfeldu je ova gospica s svojim soprugom poslovala se od nas ostalih; toča se je obrnila v gorovje proti Muravu, — v vagonu je nastala dobrodejna tihota. Za njima gledaje si mislim: Siromaček, ki moraš prenašati ta križ!

Iz ozke grape se pripeljemo na visoko polje; tu gori ljudje ne vejo prepevati od lahnih vetričev, ki bi zibali čolnice na nežnih valčkih temnomodrih jezer; tu vetri ne šepetajo ampak bolje je reči, da gosteje pišejo ali, če hočeš, tudi včasih zatulijo. A vendar so lepi tudi gorski kraji, zato tako rada zahaja tje mestna gospoda, pa ne tiste občutljive gospodične ali gospodiči, kateri zaženejo potres po vsih časnikih, ako mestno staršinstvo ne posuši precej vsako mlakico na ulicah in ne potrosi sproti vsak ledič na uličnem tlaku. Ti občudovalci veličanske narave se radi zovejo turiste, ki hodijo vsako poletje plezat po visokih hribih in po mirnih dolinah med prostim ljudstvom raztrošat svoje zveličavne nauke.

Tam-le na desni se prikaže visoka glava, siva od sinočnega snega; to je glava blizu 7000' visoke Zirbice. Turisti hvalijo razgled iz tega verha po koroških in štajerskih gorah in dolinah, primerjajo ga celo rajskemu razgledu iz švicarskega Rigi-ja; ker pa nisem bil ne na tem, ne na unem, ne morem razsoditi, koliko je resnice v tej primeri. Potnikom za prenočevanje se je blizu verha l. 1870 postavila kolibica, kar je gotovo le hvalevredno. To sem omenil, ljubi bralec, da ne boš skerbela za prenočišče, ako te mika kedaj iz visoke Zirbice ogledati si štajerski in koroški svet.

Gori na planu, do ktereга smo se prerili, je rečica ali potočič, ki mirno in tiho teče med močirnimi blatami, prav podoben fantiču, ki se ves plah poda po svetu med neznane ljudi. Blizu izvira je jezerce v sredi brezuljkov obraščenih z redkim borovjem in nekterimi

drobnimi brezami; enaki svet pa najdeš skorej na vsakem sedlu ali predelu.

Sedlo Marijindvorskó je precej obširno; videti je na njem nekaj gradov in tri fare: Št. Marein, Noviterg ali Neumarkt in Marijindvor, vse trije na izhodni strani od železničine čerte in so oddaljene po četrte ure in še več od železnice.

Bo že nekaj let, kar je Neumarkt dobil ime novega terga; še celo mestne pravice so mu hteli nakloniti, a vse to ni moglo iz malega teržiča stvariti mesta, že tudi lega ni mu ugodna, zato še denešnji dan ne šteje več od 800 prebivalcev. Dalej po svetu slovi Marijindvor, a ne zaveljo svoje velikosti ali zgodovinske važnosti, ampak po izvrstnem plemenu živinskem, ki se posebno hvali in kupuje zavoljo obilnega mesnega pridelka. Za gorske kraje in sterimine pa to pleme ni, ker potrebuje mnogo piče in je zaradi teže preokorno za hribe. Po blatnih senožetih se je paslo več rumeno-belkastih, v glavo nekoliko balhastih marijindvorskih živinčev, a kakor sem videl, tudi na izviru ni vse najboljše ali za premije sposobno.

(Dalje prihodnjič.)

Serbske národne basni.*)

(Lavoslav Gorénjec-Podgoričan.)

1. Lisica — vjeta za eno nogo.

Stara lisica se je bila nekdé za eno svojih nog vjela v železo; prišle pa so druge lisice: njé otroci in vnuci, jéli jo milovati in z glavami zmajevati, kako je tako nespametno zašla v železje; čudile so se jej: „Kako modra si in varna, pa si se vendar vjela, kaj še le me mlade?!“ A stara lisica jim oponese: „I, otroci moji! abotne lisice se lové za vse štiri noge, modre, kakoršna sem jaz, pa le za eno.“

2. Kako so volka pokerstili.

V nekem kraji so sklenili, da volka pokersté, zato da bi jim ne davil ovec. Volk se nej rad temu vdal; vendar je napósled prisegel na svojo čest, — če ga pokersté, da ne bode več davil ovec. Šli so torej in pripeljali duhovna, ta pa je začel volka kerstiti; v tem volk plane kvišku, nastavi uha in pozorno na-nje vleče nekaj. Duhoven ga povpraša, kaj pomenja to. — „Zdi se mi, da slišim, da ovce blekečejo nekdé,“ — odgovori.

3. Onemogli konj in volcje.

Onemogel je bil neki star konj; ko volcje to izvedó, pridejo ga milovat; ker pa so poznali, da se stari konj kmalu stegne, poležó okrog njega in vsi oči vpró va-nj, on pa v nje. Konj jim reče: „Dejte! zapustite me, lahko bi tú našli mojo bolezen; pa saj ne bôdem delj, nego dva . . . tri dni stokal tú-le.“ Voleje ga potješe: „Prav zdaj nejmamo nič kaj posebnega dela, ti pa se nam smiliš: ne moremo te samega pustiti onemoglega.“

*) Zarad posebnega spoštovanja do č. g. pisatelja smo pustili pisavo nespremenjeno, samo e pred r smo stavili, kar nam menda ne bo za zelo vzelo. Vredn.

4. Volk je bil lisico povabil na gostijo.

Volk je bil zbolel in strašna lakota se ga je postalila; povabil je lisico, da bi ga obiskala in na gostijo prišla. Lisica je rés prišla, a pripeljala je s seboj velikega hišnega psa in od daleč volka pozdravila: „Dobro jutro brate!“ — Ko volk zagleda lisico in psa za njo, povpraša: „Kedo te spremlja, sestra?“ — Lisica pa odgovori: „Ali nejsi še izvedel, da sem se, nej davno tega, omožila? Prišel je z menoj moj tovariš, zato ker se bojim, da me ti ne bi pošteno počestil.“ —

5. Volk in jagnje.

Jagnje je bilo zaostalo za drugimi jagnjeti; blodilo je semtertja po holmeh ter sešlo se z volkom. Volk jagnje pozdravi: „Dobro jutro, rojače! kako se kaj imaš?“ — Jagnje se zagleda v volka in povpraša: „Od kod si sva jaz in ti, kaka rojaka?“ — „Moja mati in tvoja mati — ali nejste dve materi? dve materi pa ste — kakor dve rodni sestri.“ — „Sterkovec,“ odgovori mu jagnje, „meni pa se zdi, da si ti ali pa da je tvojih rojakov kateri on dan le zadavil mojo mater!“ —

Azijska kolera.

(Spisal dr. — ž.—.)

(Dalje.)

Prenesljivost kolere iz enega kraja v drugi, iz enega mesta v drugo je toraj gotova, in to prenašanje se godi po človeku samem, sploh po občenju ljudi med seboj. Ta istina velja seveda samo za evropejske in druge dežele razun Indije, v Indiji pa se širi ne samo po dotiki ljudi med seboj, ampak se tudi samostalno in neodvisno od tega, na izgled kakor pri nas merzlica, izleči zamore.

Ni čudno tedaj, da se derži pri svojem razširjevanju po svetu tóliko potov človeškega občenja: da se vozi po zidanih cestah v dragocenih kočijah in na revnih kmetijskih vozeh, da hodi s človekom črez visoke, s snegom krite goré, skoz nepregledne puščeve na herb-tih velblodov, da se vozi po ladjah črez reke, jezera in morjé. Ni se čuditi, da tudi novih sredstev človeškega potovanja ne zaničuje; po volji so jej tudi železne ceste in parobrodi: le tem hitreje potuje. Pri svojem potovanju se ne boji ne vihra, ne vetrov, hodi proti njim in ž njimi: ne mara ne dežja ne snega; je ne moti goreče solnce pod ravnikom, ne mraz, pri katerem živo srebro v toplomeru zmrzuje. Zakaj ona ne stopa nikdar sama, ampak stopa jedino v društvu človeka; je njegova spremljevalka po vodi in po kopnem.

Razun Indije ni prišla še nikamur hitreje kakor človek, ni preplavala nobene reke, nobenega morja hitreje od njega. Bolj hitro ko človek potuje, bolj hiti tudi ona; toraj bolj počasi po pustinjah, stepih in malo obljudenih krajih brez novih naprav potovanja; naglo in jederno po železnicah in parobrodih.

Vendar jej dolga morska pot ni prav po volji; ona preplava sicer atlantiško morje iz Evrope v Ameriko, če vožnja ne terpi preveč tednov, ali iz Indije, kjer je njena domovina in s ktero imajo Angleži tako živo trgovanje po morju, po mornarjih okoli Afrike na Angleško doslej še nikdar ni bila prenešena. Kakó se bode

obnašala sedaj, ko je ta pot po sueškem kanalu več kakor na pol skrajšana, doslej še ni znano. Pa tudi predolgih puščav, kedar je zrak preveč gorek in suh, ni vstanu z karavanami prehoditi, čeravno ona perve dni svoje mnogoštevilno društvo močno davi in mori. Pa kmalo oslabi in izgine. Ona hodi najrajše v velikem društvu. Že pri svojem prvem navalu na Evropo je leta 1831 rusko armado na Poljskem neusmiljeno desetila; zavezne armade leta 1854—55 so po koleri več zgubile kakor po ruskih kroglah in bajonetih. Neštetilne romarje k božanstvu Višnju ter Mohamedane, ki romajo v Meko in Medino, posebno rada spremlja. Ona hodi kaj rada s človekom na semnje, na terge in druge vsakoverstne shode. Človeško združevanje jej je toraj kaj ugodno in po volji. Skušnje so dalej zagotovo pokazale, da ta morija v naših zemljah ne nastane nikjer, v nobenem kraju, če ga ni obiskala živa duša iz drugega že okuženega kraja.

Leta 1831 se zapre ruski car s svojim dvorom, blizo 10.000 vsakoverstnih ljudi, pred kolero popolnoma v Carskem Selu in v Petrovu, dokler je v okolnih krajih morila, in noben od teh ni kolere dobil. Ravno tako se piše o persiškem šahu, ki je pobegnil še ob pravem času pred njo na visoke gore ob južnih bregovih kaspijskega morja, ogibal se tam vsakega občenja z okuženimi kraji ter ostal on in njegovo mnogoštevilno spremljevalstvo kolere prosto. To se opazuje tudi pri oddaljenih otokih, kamur za časa kolere nobena ladja ni prišla. To velja o otoku Island, Groenland in drugih, kateri doslej kolere še niso imeli. Pa pokazalo se je tudi vsakokrat, če je kolera na kakem otoku nastala, da se je začela ob bregovih in in se še-le odtod proti sredi otoka širila, nikdar pa v sredi otoka ter se odtodi širila proti bregovim: toraj so jo morale ladje na otok pripeljati.

Bilo bi obširno še več izgledov in skušenj naspočitati; očitno je že iz navedenih, da se kolera prenaša po ljudeh, ki dojdejo iz okuženih krajev v zdrave; da je bolezen prenesljiva in se je, kakor je bilo povedano, v naše zemlje od drugod pritepla. Če se kolera na tak način okrog širi, o čem obstoji njeno seme, — klica ali strup, katerega človek po svetu trosi? Semena, iz katerega se kolera, kakor kaka rastlina iz svojega semena, izklije, doslej sicer ne poznamo; vendar vemo za gotovo, da se ta klica derži, ter oklepa človeških odpadkov ali iztrebkov, ki, kakor nesnaga na poltu, v perilu in obleki trohniijo ali pa raztrošeni po stanovanju in v zahodih (skretih) razpadajo.

Mnogi učeni terdijo, da delajo kolero male, samo s povečalnikom vidne klice rastlinic iz rodú gliv, ktere so našli v velikem številu po črevah ljudi, ki so po imenovanem bolezní umerli; še v večem številu pa v odpadkih takih bolnikov, vse jedno so jih li izbljuvali ali pa od zadi izvergli. Profesor Kallier je delal dolgoletno in kaj nevarne skušnje z omenjenimi klicami. Pustil je, da so se klice izrastle v glivice, ktere so nek bile podobne glivicam, ki se nahajajo kakor snet na rižu v izhodnej Indiji za časa njegove slabe letine. Ali je ta misel resnična ali ne, se doslej ne more izreči; samo to je gotovo, da ni abotna, da se vjema z mnogim, kar se je dosedaj pozvediti moglo o pravej bitnosti kolere in načinu njenega razprostiranja. Tudi ne stoji ta misel samotna: mi vidimo, kako bolehajo naša žita po posebnih rastlinicah, po takó imenovanem snetu, naš krompir, vinska terta, svilnati červiči; mi za gotovo vemo, da prihaja marsiktera kožna bolezen človeška od drobnih organizmov, živalic ali rastlinic; zakaj bi ne mogla imeti kolera, legar, škerlat in druge nalezljive bolezní člo-

veškega rodú v takih in podobnih najmanjših stvaricah svoj začetek, svojo pričino. V tem oziru se za naših dni, posebno po izkušnjah francoskega fizikarja Pasteur-ja, ki je našel povsod v zraku neštivilno mnogo najdrobnejših organskih stvaric, neutrudljivo preiskuje, poskuša in pregleduje. Bog daj, da bodo kmalo ti neizmerni in včasih za zdravje preiskovalca zelo nevarni trudi zaželeni in sad rodili človeku v največji prid.

(Dalje prihodnjič.)

Sonét.

(Zložil Josip Prosén.)

Vse móli, naj gospod bo ali sluga,
Na morji v barki, gnani od viharja,
Krog ktere grom bobni in strela vdarja,
Ki v temni noči jim poguba žuga.

Nastopi pak za prvo uro druga, —
Prijazno zablišči na nébu zarja;
Mornár vesel spet z veslom se ukvarja,
Izgine vsem iz serc poprejšnja tuga.

Priplava barka do dežele ljube,
Veselje sladko serca vsem prešine,
Ki rešil Bog jih bridke je pogube.

Bog daj! da tudi mi s solzné doline
Prijadramo enkrát v deželo sreče, —
Za katero bije sêrce hrepeneče.

Lovec in divji mož.

(Narodna pripovedka.)

Bil je lep jesenski dan, ko se napravi Podgošar na lov, da ustrelí sernjaka ali kako drugo zverad, kajti treba bo kaj mesnega na Šmihela dan. Čudno bi bilo, ko bi lovec na dan svojega godú ne imel divjadi na mizi.

Deni mi kruha, moke in zabele v mavho, pravi Miha svojeji ženi. Morebiti bom drevi v bajti spal, če danes ničesar ne dobim.

Res je bila taka. Podgošar sicer dober in skušen lovec vendar ni mogel danes zalesti nobene zveradi. Nejevoljen je bil in malo čudno se mu je zdelo, kam bi se bilo vse vtaknilo. Ali je vse poginilo, ali kaj? pa naj bo, če je bila danes bosa, pa jutri ne bo, pravi Miha. Dobro, da imam dosti kruha s seboj in družega, česar potrebujem. Neco j bom v bajti spal, jutri na vse zgodaj pa grem čakati tje v Zaganjevec, gotovo dobim kacega kozla; saj tam še nikdar nisem stal zastonj.

V bajto prišedši postavi lovec puško v kot za duri, vrečo obesi na lesen, črn drog, ki je molil iz stene, na ognjišči pa zakuri, da si skuha večerjo. Ker derva niso bila dosti suha, se je nekoliko kadilo, odmaši toraj vse mušnice v steni, da gre dim lože iz stare lesene kočé, potem pa vsuje moke v lonec.

Koliko časa je že minulo, pravi Miha, kar sem

spal pervikrat tu! Takrat je bil še ranjki Skalar živ, Bog mu daj nebesa. Kako je vzdigoval te-le tramove, ko sva bajto delala, škoda moža, da je tako zgodaj moral umreti, saj je bil še-le petdeset let star. Šentano gre čas, zdi se mi, kakor bi bilo včeraj, čeravno je že deset let, kar sem spal pervikrat tukaj, kmalo bom moral tudi jaz za Skalarjem.

Zdaj se čujejo koraki za bajto. Nekdo pride, prav terdo stopa, da poka hosta pod njegovimi nogami. Gotovo je kaka zver, pravi Miha, kaj, ko bi vzel puško in stopil pred vrata, morebiti se zvali. E nič, naj bo kar če, ne streljam ne danes, če mi tudi jelen pride na piko. Sem že dosti oblezel, ko bi bilo kaj, bi bilo že moralo pasti. Še povečerjam in precej grem spat, za drugo se ne menim danes, sem že dosti truden.

Hoja se sliši vedno bliže in zdaj zaropočejo deske na bajti, zadelo se je nekaj va-nje. Kakor bi bila kaka klada priletela, vdari nekdo na leseno steno, da se bajta strese.

To pa ni kar bodi, pravi lovec, ali mi hoče kdo nagajati, ali je pa kak spomin. Če je kaka pošast, naj pride noter, bom jej pokazal, da lovci nismo strahopetci.

Komaj zgovori, zagleda vznaj čudno prikazen, velicega širokoplečatega moža. Dolga brada kakor konjski rep mu visi po obraščenih persih. Dvoje očes se mu lesketa kakor ognjeni iskri pod obervmi, kateri ste bolj kertačam podobni, nego človeškim obervim. Kodrasti černi lasje se mu vijejo čez pleča. Z močnim pasom ima pripeto medvedovo kožo okrog sebe, in strašno gorjačo derži v desni pesti.

Lovec se prestraši, ali vendar vpraša: Kdo ste mož, kaj bi radi? Le noter stopite, ravno bo večerja kuhana, lahko zajamete pri meni, saj je bila letos dobra letina hvala Bogu.

Mož se prikloni in splazi skoz nizka vrata, ter sede na terdo klop, kjer je ležalo pol hleba rženega kruha.

Kaj delate tu v gozdu? vpraša lovca s strašnim glasom.

Na lov sem prišel, ali danes je bila bosa. Ves ljubi dan sem zastonj lazil po hosti.

Ne vem, kam je prešla vsa zverad, saj sem vsakokrat lahko dobil, če sem le v gozd prišel, kacega sernjaka, ali danes še zajca nisem videl.

Jaz sem gospodar, jaz pasem divje živali: jelene, serne in vse kar živi v zelenem gozdu pod milim nebom. Dajte mi kruha, kajti to je dobra jed, in prižebom vam jutri celo čredo svoje živali, da si boste lahko zbrali.

Tam na klopi zraven vas leži kruh, pravi Miha, vzemite ga in poslužite se ga kakor vam je drago.

Dobro ste govorili, pravi divjak, kajti ko bi mi ga bili hotli le nekoliko dati, bi vam bil odtergal roko in pojedel zraven kruha. Ali ker ste mi dovolili, da se smem poslužiti, kakor mi drago, vam ne storim nič hudega.

Bog bodi zahvaljen, da sem jo tako zadel, še večerjo mu pustim, misli Miha mešaje žganjce.

Kaj je to? vpraša mož kosmatinec, kazaje na puško, gotovo je vaša pipa?

Da moja pipa je to, ako se vam ljubi, pokadite ga eno.

Natlačite mi jo!

Je že natlačena, pravi lovec in se nekoliko nasmehe mislé, da bo ustrelil divjega moža. Le v usta jo vtaknite, jaz vam jo pa zažgem, dobro se vam bo kadilo.

Ali lovec se je motil, kajti dobro je poznal divjak puško, in pokazati je hotel, da se ne strela ne krog ne

boji. Vzame toraj cevko v usta, Miha pa mu užge prah na prašnici. Ali merzel pot se mu vlije po životu, ko kosmatinec kroglo pljune iz ust rekoč: Vaš tobak je grenak, kadite ga sami.

Ako vam pipa ne dopade, pa večerjajte, da se okrepčate, jutri greva pa na lov.

Že dobro, zberite si kar vam je drago, ker ste postrežljivi. Povem vam, ko bi mi ne bili dali, za kar sem vas prosil, gorje bi vam bilo. Nikdar bi ne bili videli svoje žene in svojih otrok. Zadušil bi vas bil v tej bajti in pojedel kosti z mesom vred, kajti grozno sem bil lačen, in tacega kruha se mi je ljubilo, ki ga pečejo ženske.

Dobro me pogledajte, da boste poznali divjega moža, kateri ve za vse zaklade in rudnine, zlate in sreberne, in kteremu so podložne divje zverine v černih gozdih. Zapomnite si, da ne storim nikomur nič hudega, kdor me ne jezi, ali gorje onemu, kdor me draži. Jutri zgodaj bodite pripravljeni. Kakor hitro se bo danilo, priženem tu sem pred bajto svoje črede.

To zgovorivši se zgubi divjak iz bajte, lovec pa vesel, da se mu je tako dobro izšlo, spravi se spat v pograd. Ko zjutraj vstane, vidi veliko tropo sern in jelenov, da ni vedel kaj bi si zbral. Nazadnje vendar pomeri rejenemu jelenu, ki se zvali po tleh. Pa komaj je padel, divji mož, ki je na griču stal, strašno zazvižga in vse živali se pogubé, kakor bi jih bil veter odnesel.

M.

Smešnice.

* Nek bahač pride iz mesta na kmete in hoče tu zbrane kmetovalce z lažmi pasti. Med drugim začne pripovedovati, da je na svojem potovanju po Aziji v nekem kraju videl tako veliko repo, ki so jo s štirimi konji komaj iz polja k hiši spravili. Nazoč kmet na to hitro odgovori, da ni še davno, kar je v nekem mestu v Ameriki videl 100 kotlarjev, ki so vsi en kotel kovali in bili tako daleč saksebi, da eden drugega kovati ni slišal. „Zakaj bi pa tak kotel bil?“ vpraša bahač. „V tem kotlu so potem kuhali tisto repo, ki ste jo vi v Aziji videli,“ zaverne ga kmet.

* Nek zdravnik se je bahal, da on posebno dobro zna ravnati z bolniki in da se še nobeden ni čez-nj potožil. „Že verjamem,“ pristavi nekdo, „ker vsakemu usta s perstjo zamašite.“

* Pri papežu Klemenu VII. se je nek plemenitaž pritožil, da ga je Mihal Angelo, najslavnejši italijanski malar, na podobi zadnje sodbe na steni v cerkvi namalal med tistimi ki v peklu v večnem ognju zdihujejo. Potem prosi svetega očeta, naj blagovolijo zaukazati, naj se njegova podoba iz pekla izbrise. Smehlaje se mu na to papež odgovorijo: „Dragi moj, ko bi bili v vicah, tam bi že mogel kaj za vas storiti ali do pekla moja moč ne sega.“ —

Zastavice.

8. Tri ovce po 4 gld., kako pride ena?

9. Štirji so igrali nad štiri ure, nazadnje je pa vsak dobiček imel, kako je to mogoče?

10. Beri me naprej ali nazaj, sem vedno tisti, pa vselej nič prida?

Uganjka zastavic v 2. listu:

5. Kovaški meh; 6. peti dobi jajce s skledo vred; 7. kvartarjem.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država. Naš državni položaj v zadnjem času ni nobenega važnejega koraka naprej storil. Spravljanje s Poljaki se čudno mota in ne pride naprej. Danes vedó ustavoverni listi povedati, da je sprava toliko, kolikor gotova, jutre zopet sami sebe na laž stavijo s poročilom, da ima ta sprava še mnogo zaprek. Nemci hočejo Poljakom privoliti samo nekatere drobtine, ti pa zahtevajo vso samoupravo, ki je v njih resoluciji izrečena. Iz vsega barantanja je zmiraj bolj razvidno, da Poljaki ne bodo dosegli, kar si želijo in da bomo morda kmalo slišali, da so od Nemcev na drugo opeharjeni zapustili državni zbor. Gotovega o tej zadevi seveda še ni nič, toraj počakajmo še nekaj dni.

Vlada pride celó z ustavoverniki včasí navkriž, tako da je morala jih že opomniti, naj jej ne delajo sitnosti, drugače bodo sami sebe škodovali. Tako se vlada sama sebe ne vidi na preterdih nogah. Nekteri listi so celó že vedeli povedati, da dobimo kmalo zopet nove ministre.

Da je bil zagrebški deželni zbor razpuščen, povedali smo že zadnjič. Koj po razpuščenju je ogerski ministerski predsednik Lonyay nekatere hervaške narodnjake zopet na pomirovanje v Pešto poklical. Narodnjaki so res šli, ali zopet čujemo, da se je nit' sprave raztergala in da so se Hervatje zadnjič Magjarom zastonj približali.

V enej zadnjih sej ogerskega zbora je Deak, prvi ogerski voditelj, govoril tako važne besede gledé narodnosti, da jih našim čitateljem ne moremo zamolčati in jih posnememo po „Slov. Narodu.“ Stvar je ta: 23. m. m. je bilo na dnevnem redu ogerskega zbora vprašanje o razmeri ogerske vlade k učiliščem drugih narodnosti. V prejšnji sesiji je bilo skleneno serbskemu gimnaziju v Novem Sadu, ktero se vzdržuje iz narodnih serbskih fondov, dati vladno podporo 8000 gld., a samo pod tem pogojem, da ima vlada potem nadzorstvo nad tem gimnazijem. Serbi so raji podporo odbili, nego bi se bili magjarskemu nadzorstvu podvergli. Namesto tega ogerska vlada hoče zdaj sama še en serbski gimnazij ustanoviti, pa v Zomboru ali v kakem drugem serbskem kraju.

Ta vladni predlog je Deak podpiral z govorom, v katerem pravi: „Kar se tiče tega novega gimnazija s serbskim učnim jezikom, je moja misel, da je pomnoženje gimnazij velika potreba dežele. Ako ta predlog sprejmemo, ne izključuje to, da v drugem letu zopet take gimnazije ustanovljemo, da, celo potreba bode. Kar se tiče narodnostnega vprašanja, ima vsaka narodnost, če tudi ni politična, pravico, da se jej dado pomočki in sredstva, svoje otroke odgojiti in izobraziti. Naj bode v deželi 300 gimnazij, naj jih bode toliko, da se najde v vsacem okrožji na 6 milj eden, ako se na gimnaziji enega kraja ne uči v tistem jeziku ali največ v tistem jeziku, kateri jezik je v kraji domač, bode izobraževanje mladine prav težko. Spomnimo se, kako smo morali v tujem, v mertvem jeziku študirati, in pogledjmo kako se denašnji mladini poduk olajšava, ki se uči v materinem jeziku. To velja tudi za narodnosti. Ako jih silimo, svoje otroke podučevati v magjarskem jeziku, kterega čisto nič ali pa malo umejo, bil bi napredek na onih gimnazijah nemogoč, starši bi zastonj svoj denar izmetavali, otroci čas tratili.“

„V obče ako hočemo narodnosti pridobiti, ne smemo to tako napravljati, kakor bi jih hoteli pomagjariti, temuče tako, da jim ogerske razmere priljubimo. Kajti dve reči imam pred očmi: hoteti jih iztrebiti bilo bi brezbožno barbarstvo, celo potem, ko bi ne bili tako mnogoštevilni, da je celo nemogoče, uničiti jih. Ni v našem interesu imeti

jih za sovražnike. V enakem (?) položju so tudi oni. Ako bi se mogli odtergati in stvarjati velik narod, razumel bi tako prizadevanje. Ali zarad evropskih političnih razmer je to nemogoče. Obadva dela morata torej pobratiti se, da vkup in kar mogoče v edinstvu živita.“ Tako Deak nasproti Serbom. Mi Slovenci pa, ki nas je v Cislajtani trikrat toliko kakor Serbov na Ogerskem, in ki nemamo še nobene slovenskega gimnazija, katerim se posebno na Štajerskem in Koroškem celo ljudska šola nemči, vprašamo: kedaj so naši vladni velikaši tako govorili, kedaj enako izpoznanje javno pokazali.

Razne novice.

Beseda slov. dijakov. Celovski Slovenci že dolgo niso imeli tako prijetnega, veselega večera, kakor v nedeljo 4. t. m. Presirn na slavo so tukajšnji slovenski dijaki srednjih šol v Šrederjevej dvorani napravili besedo, pri kateri se je bilo zbralo toliko narodnjakov in njih prijateljev, kolikor se jih je bilo redkokrat v našem mestu snidilo. Vsak, kdor je bil pričujoč in je videl in čutil navdušenje za domačo reč, s katerim je nadepolna mladež rešila svoje naloge, bo priznal, da si kaj takega ni pričakoval. Program veselice se je izverševal skoz in skoz dobro v občno pohvalo. Izurjenost in verlost pevcev se je kazala v vseh pevskih zborih in izbudila občno zadovoljnost. Slovesni govor gospoda F. je pokazal posebno sposobnost govornika, le glas je bil premalo krepek za obširne prostore. Posebno pa moramo še omeniti gospoda K., ki je na goslih izviral tako odlične, izvrstne glasove, da ga zamoremo šteti med prve umetnike na tem inštrumentu. Med besedo so došli telegrami iz Uke, Gorice in Rojan ter bili sprejeti z gromčimi živjoklici. Tako je bil večer skoz in skoz živahen in vsaki je zapustil dvorano v živej svesti, da imamo v naši mladini res zagotovljeno lepo prihodnost. Živili dijaki!

Celovška čitalnica napravi v ponedeljek 12. t. m. v svoji sobi veselico s petjem, deklamacijo, dramat. prizorom in tombolo, ter se nadja obilno obiskovalcev. Začetek je ob 8 uri zvečer.

Dr. Matija Prelog. Zopet je nemila smert pokosila enega naših slavnih mož. 27. januarja t. l. je v Mariboru umrl dr. Matija Prelog, bivši slov. poslanec in utemeljitelj „Slov. Gospodarja.“ Naj mu je zemljica lahka!

Maroječičev polk št. 7, ki je dozdej novince dobival samo iz Koroškega, zanaprej izključljivo ne bo več koroški polk, ampak se bo pomnoževal po novincih iz Goriškega in sicer iz tominskega in goriškega okraja. Tako si pridobi zopet večje število Slovencev.

Družba sv. Mohora.

V prvi letošnji seji dne 31. januarja so družbini odborniki končno razsodili o rokopisih, ki so se potegovali za razpisana darila. Tekmecev se je oglasilo tudi letos obilno število. Poslano je bilo 6 povesti in 7 drugih podučnih spisov. Izmed poslanih povesti je najbolj dopadla povest iz sedanjega časa: „Nevera,“ spisal g. Anton Jeglič, bogoslovec III. leta v Ljubljani; presojevalci so njej prisodili prvo darilo, drugo darilo pa je prejela idilična, jako nježno pisana povest: „Spomini,“ spisal g. Jurij Vranič, sedmošolec v Ljubljani. Rokopisi: „Maščevanje,“ „Molitev — rešitev,“ „Plemenitaš — kmetijski puntar“ in „Pot do pogube“ nimajo posebne vrednosti in se vernejo g. pisateljem nazaj. Glede podučnih spisov odlikuje se pred vsemi drugimi potopisna

razprava: „Praga,“ navduševalni opis slavnega českega mesta, poslal g. dr. J. Vošnjak. Sestavku je bilo enoglasno prisojeno darilo po 25 gld.; ob enem je odbor sklenil, opis staroslavnega mesta kinčati z dostojno podobo, ki bi se dala prihodnemu družbinemu Koledarju. Jedernato je spisan tudi obdarovani rokopis: „Kako naj izredi slovenski kmet svoje otroke“ — zapisal g. Ivan Tavčar, jurist na Dunaji; prav hvaležni smo g. pisatelju za ta slovenskim starejšem jako potreben poduk. Rokopis „O konjski reji“ je prav gladko spisan; žalibog semtertje še pomanjkljiv, n. pr. g. pisatelj nič ne omeni o raznih konjskih boleznih; težko pogrešamo tudi domačega zdravnika za razne konjske bolezni i. t. d. Družbin odbor je vendar volje, rokopis sprejeti, ako g. pisatelj doda, kar še manjka. Naravopisni sestavek „Pogled v nočineskrivnosti“ družba prevzame in porabi v Koledarju. Spis: „O koristi čitanja“ smo po pisateljevi želji izročili uredništvu „Besednika.“ Rokopisa: „Kmet in pesništvo“ in „Sveta osrečevalci“ se vračata gg. pisateljema.

Izmed drugih točk, o katerih so se odborniki v tej seji pomenkovali in sklepali, naj omenimo še to, da je g. bukovez Ed. Hohn v Ljubljani ponavljal prošnjo, naj mu družbin odbor odloči odškodnino za to, da je skoz pet let v posebnej izbi shranjeval nekaj družbinih knjig. Ker g. Hohn takrat, ko mu je bilo vezanje in razpošiljanje družbinih knjig izročeno o takem pogoji besedice ni zinil, se odbor k takej odškodnini nikoli ni obvezal in je v svesti svoje odgovornosti primoran, prošnjo odbiti.

Konečno poroča tajnik, da je gospod profesor Št. Kocijančič od nagrade za prestavo Kristusovega življenja 25 goldinarjev daroval za Janežičevo ustanovitev. Odborniki izrekajo blagemu rodoljubu za velikodušni dar priserčno zahvalo.

Dohodki družbe sv. Mohora za leto 1872.

Letnine so poslali častiti gospodje:

Mat. Pirc, korvikar v Gorici (I. pol.)	gld. 64.—
Jan. Čuš, kaplan v Lučah	7.—
Jak. Rebernik, korar in dekan v Celovcu	10.90
Val. Link, fajmošter v Hodišah	15.—
Pušl 1 gld.; Kovačič Fr. 1 gld.; Kazda A. 1 gld.	
Vlašič R. 1 gld.; Rošič Fr. 1 gld.; Jecman J.	
2 gld.; Skočir Av. 2 gld.; Leder J. 2 gld.;	
Kuhar U. 1 gld.; Švajger J. 1 gld.; Brovet G.	
1 gld.; Cigoj A. 2 gld.; Plašnik Š. 1 gld.;	
Golmayer U. 1 gld.; Kotarsky Iv. 1 gld.;	
Krasnik Iv. 1 gld.; Trup Fr. 1 gld.	21.—

Vkup gld. 117.90

Kurzi na Dunaji 8. februarja 1872.

Kreditne akcije gld. 334.50. Nadavek na srebro gld. 111.15	
Národno posojilo „ 70.10. Napoleondori	9.—

Žitna cena v Celovcu.

Po vaganu: pšenica gld. 6.18, — rež gld. 4.—, ječmen gld. 3.20, — oves gld. 1.82, — ajda 3.75, — turška gld. 3.40.

Listnica.

Besednikova: Č. g. Št. J. v K. Kakor naš zapisnik kaže seže, poslana naročnina sje do polovice tekočega leta.